

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (tiskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21-60, polletna K 10-80, četrtletna K 5-40, mesečna K 1-80; za Nemčijo celoletno K 26-40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36-—.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov
ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inerati: enostopna petlitrstična 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Inerati: sprejema upravnistvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.
Reklamacije lista so poštne proste.

Stev. 487.

V Ljubljani, v ponedeljek dne 20. januarja 1913.

Leto III.

Vabilo na naročbo.

Zarja izhaja vsak dan ob 11. dopoldne in stare naročnina

Za avstro-ogrsko kraje:	
celoletna	K 21-60
polletna	10-80
četrtletna	5-40
mesečna	1-80

Za Nemčijo:	
celoletna	K 26-40
polletna	13-20
četrtletna	6-60
mesečna	2-20

Za ostalo inozemstvo celoletno 36 kron in sicer s pošiljanjem na dom ali po pošti. Naročnino je pošiljati naprej.

Posamezna številka 8 vin. v administraciji in tobakarni:
Naročnina se pošilja pod naslovom: Upravništvo „Zarje“ v Ljubljani.

Misija Avstrije.

Država, ki hoče živeti in obstojati mora imeti namen in nalogo, mora razumeti svoj smoter in biti sposobna, da ga zasleduje. Propadanje držav ni v zgodovini nič novega; med onimi, ki so izginile za vse čase, najdemo tudi take, ki so bile močnejše in večje od Avstrije. Tudi naši monarhiji ne zagotavlja pet samoglasnikov večnega življenja; realna dejstva so močnejša od lirike in sentimentalnosti. Če ima Avstrija res voljo do življenja, si mora biti na jasnem, kakšna vloga ji je namenjena od zgodovine in mora postaviti svojo zgradbo na tak temelj, da je ne prevrne vihar ali potres srednje sile; pa tudi zgrajena mora biti tako, da se ne razpade sama v sebi.

Črno rumenim krogom je sumljiv vsakdo, kdor si le upa razmišljati o pogojih avstrijskega obstanka; patriotično se jim zdi vdajati se »dobri usodi«, ki je dala Avstriji »slavno preteklost« in ji namenila »srečno bodočnost«. Ali tak fatalizem se je vedno maščeval, in se danje turške stiske so najboljši primer, da je tako. Saj se sliši v Avstriji veliko o nepatriotičnih ljudeh, o nepatriotičnih strankah, o Preusseneuchlerjih, o Rusofilih, o panslavistih, o iredentistih, o velikosrbih itd.; ali brez skrbi se lahko pravi, da ni v Avstriji od meje do meje nič tako nepatriotičnega kakor — avstrijski patriotizem.

Turčija v svoji sedanji kalamiteti je za marsikoga lahko poučljiva; za nikogar pa ne tako, kakor za Avstrijo. Dva momenta sta pri Turkih in pri nas popolnoma identična; v Turčiji sta povzročila polom, Avstrija pa bi morala poskrbeti, da ne povzroče enakih razlogov enakih posledic.

Turčija je bila reakcionarna država v vsakem oziru. Ko je bila že vsa Evropa konstitucionalna — Rusija v tem oziru ne spada popolnoma v Evropo — je vladal sultan v Turčiji absolutno; korupcija je bila na vseh koncih in krajih, politična nevednost je teknovala s splošno nekulturo. Mladoturska revolucija je bila neizogibna, neizogibno pa je bilo tudi to, da je prišla prepozno.

Avstrija je sicer po imenu že dlje ustavna

država. Toda naša gosposka zbornica, naš § 14 in razne zakulisne sile povzročajo, da je naša konstitucija le zunanja barva. Zato je naše splošno nazadnjaštvo večje nego po vsej srednji, zapadni in severni Evropi. Hrvaški komisarjat, obstrukcija v vseh mogočih zborih, fevdalni agrarizem in klerikalizem in še dosti drugih momentov označuje našo reakcionarnost.

Turčija je imela svoje narodno vprašanje in ga ni znala rešiti. Omalovaževala ga je tako dolgo, da je postala kriza akutna. Oslabljena vsled reakcije, sama v sebi razdejana vsled večnih globokih konfliktov svojega lastnega prebivalstva je morala v balkanski vojni podležiti. Nič ji ni pomagalo, da je imela nekdanj najdržnejšo, najvztrajnejšo, najpožrtvovalnejšo vojsko, da je doprinesla militarizmu velikanske žrtve in se zanašala nanj. Ko je prišlo do resnega obračuna, je bila njena usoda zapečatenata.

Tudi Avstrija ima svoje narodno vprašanje in ga doslej še ni znala rešiti. Edina razlika je ta, da za Avstrijo še ni napočil tako kritičen trenotek, kakor za Turčijo. Avstrija ima še časa, ki ga ni Turčija več imela. Ali ta čas ne znaša tisočletja.

Kolikor je Avstrija podobna Turčiji, toliko se razlikuje od drugih evropskih držav. Njeno življenje ne sme biti kopija, ampak urejeno mora biti po postavah njenih posebnih razmer in potreb. Davno se že po vsem svetu upošteva posebnost Avstrije v narodnem oziru. V njenem okviru stanujejo mnogovrstna plemena. Ali ta pisanost ni vse. Važnejše je dejstvo, da imajo skoraj vsi njeni prebivalci — izvzemši Madjare — rojake v Evropi, in sicer v svoji najbližji soseščini.

Avstrijska zgodovinska naloga je rešitev problema, če morejo razni deli raznih narodov trajno živeti v eni zvezi in uspevati, Ali je mogoče ustvariti realno vez, ki je močnejša od želje po popolnem narodnem edinstvu, ki je drugod po Evropi ustvarjala moderne države? Če je mogoča, tedaj je Avstrija ona, ki mora to dokazati.

To je prvi pogoj obstanka Brez veleizdajništva, brez koketiranja čez mejo obstojajo v mnogonarodni državi centrifugalne sile same ob sebi. Ali jih je mogoče premagati s centripetalnimi? In kakšne bi te mogle biti? Na Švicarskem ni nemškega hohferata, ne italijanske iredentne, ne francoskega koketiranja, ker so vsi narodi v Švici bolj zadovoljni s svojimi razmerami kakor z onimi pri rojakih-sosedih. To daje tudi Avstriji odgovor.

Toda Avstrija je bila doslej na tem polju sila neplodna. In usoda Turčije jo mora poučiti, da je obotavljanje nevarno. Če je Avstrija prijeten dom svojih narodov, je varna. Sami bajonetni so preslaba garancija. Rešitev narodnega vprašanja v zmislu zadovoljnosti vseh torej ni samo »šlager«, temveč prvi pogoj obstanka.

Ne le zaradi narodnega vprašanja samega. Neizogibna je ta rešitev še bolj zato, ker je nerešeni nacionalni problem največja zapreka vsega napredka in vsled tega vedno odprt vir splošne nezadovoljnosti. Država, ki mora živeti od dobre volje svojih članov, mora bolj kakor vsaka druga korakati v prvih vrstah napredka. Če imajo avstrijski narodi boljše kulturne, gospodarske in socialne pogoje, večjo politično svobodo in ugodnejše razvojne pogoje kakor sosedi, tedaj bodo vsi navdušeni Avstriji in nobeno šovinistično geslo ne bo dovolj

močno, da bi premagalo v realnih razmerah utrujeno zavest.

Do takih ciljev pa vodi edino izpolnitev pravih demokratičnih pogojev. Večni reakcionarni poizkusi, izigravanje enega proti drugemu, gospodarsko izžemanje, oviranje socialnega napredka, davljenje svobodnega mišljenja, pa na drugi strani pospeševanje vsega duševnega, političnega in socialnega nazadnjaštva postane lahko nevarno najbolj enotni državi; za Avstrijo pa je to strup.

In tako zahteva danes veliko vprašanje odgovora: Kaj se je Avstrija naučila od nesrečne Turčije in kako bo uporabljala nauk? ... To se lahko imenuje vprašanje usode.

Stroški evropske vojne.

Napisal dr. Charles R i c h e t, profesor pariške univerze, predsednik francoske mirovne družbe.

Ako bi izbruhnila vojna med »trojno zvezo« in »vzajemno trojico« zavoljo srbskega pristanišča, bi bile evropske države prisiljene mobilizirati 20 milijonov vojakov in poslati na bojišča 10 milijonov mož.

Ta mobilizacija oborožene sile na suhem in na morju bi se raztezala po uradnih podatkih:

v Nemčiji na	3,600.000 mož
na Angleškem na	1,500.000 »
v Franciji na	3,400.000 »
v Italiji na	2,800.000 »
v Avstriji na	2,600.000 »
v Romaniji na	300.000 »
v Rusiji na	7,000.000 »

Skupaj . . . 21,000.000 mož

Ako bi izbruhnila svetovna vojna zavoljo srbskega pristanišča bi morala Evropa potrositi za transporte, za oboroženje, za smodnik, za hrano, za odškodnine vsak dan 200 do 300 milijonov mark, kar pokaže naslednja tablica:

1. Prehranitev vojaških čet (po dnevnih izdatki vseh evropskih vevlasti: sedanjih cenah živil)	50 milj. mark
2. Prehranitev konj	4 » »
3. Vojaške mezde	17 » »
4. Mezde delavcev v arzenalih in pristaniščih (po 4 marke na dan	4 » »
5. Mobilizacija (povprečno po 160 kilometrov na 10 dni)	8 » »
6. Transport živil, orožja in streliva	16 » »
7. Strelivo:	
Pehota (10 kartonov na dan za vsakega moža)	16 » »
Artiljerija (10 strelav na top na dan)	5 » »
Pomorska artiljerija (2 strela na top na dan)	1 1/2 » »
8. Oboroženje (razdeljeno na 10 dni)	16 » »
9. Sanitetni stroški (500.000 ranjencev in bolnikov po 4 marke na dan)	2 » »
10. Gibanje ladij (6 ur vožnje na dan	2 » »
11. Izostanek davkov (25 %)	40 » »
12. Podpore revnim rodbinam (80 pfeningov na dan za desetino prebivalstva)	27 » »

F. DOSTOJEVSKIJ:

Cuden poštenjak.

(Konec.)

Resnično se mi je zasmilil.
»Ah, Astafi Ivanovič, poiskal bi si službe, le tega si še želim.«
»Kakšno delo, Emeljan?«
»Kakršnokoli. Mogoče dobim prejšnje nazaj. Bil sem že pri Fedoziju Ivanoviču, da bi ga prosil . . . Ni lepo od mene, da vas nadlegujem, Astafi Ivanovič . . . Astafi, če dobim službo, zagotavljam, da vam vse poplačam . . .«
»Pusti to, pusti! Čeprav se je storilo zlo — kar je storjeno, je storjeno! Vrag naj vzame vse skupaj! Midva ostaneva prijatelja!«
»Ne, to ne gre, Astafi Ivanovič. Vi mislite o meni, da . . . Jaz nisem ukradel vaših jahalnih hlač! . . .«
»Pusti, pusti to, Emeljan!«
»Ne, ne, Astafi Ivanovič. Ne morem biti več pod vašo streho; morate oprostiti, Astafi!«
»Bog obvaruj, Emeljan! Kdo ti je kaj storil žallega, kdo te podi iz hiše?«
»Ne spodobi se, da bi vam pod vašo streho, Ivanovič . . . rajši grem!«
»Pogledal sem ga, in res: vstal je, ogrnil svoj površnik in hotel že oditi.«
»Kam vendar hočeš, Iljič? Spametuj se: Kaj delaš, kam hočeš?«
»Zdravstvujte, Ivanovič« (in razjokal se je na glas); »rajši grem sam iz kraja krivice, Astafi. Dolgo že opažam, da ste se izpremenili, niste več taki, kakoršni ste bili.«
»Kako neki to? Emeljan, tak si kakor otrok, sam se hočeš po vsej sili uničiti!«
»Ne, ne, Astafi Ivanovič. Kadar odhajate, zaklepetate kovčeg; vse to vidim in plačem . . . Pustite me, da odidem, Astafi! Odpustite mi vse, kar sem vam kdaj storil!«
In kaj mislite, gospod? Šel je, nisem mu mogel ubraniti. Prvi dan sem čakal; mislil sem,

da se vrne na večer . . . Ni ga bilo. Drugi dan zopet zaman; tretji . . . ni ga bilo.

Prestrašil sem se, zbal sem se zanj. Tretji dan sem preiskal vse gostilne, zganjane, a mojega Emeljana ni bilo . . . Šel je . . . »Končno je mogoče, da je kje zaspal,« sem si mislil, »najbrže je za kakim plotom obležal in leži tam pijan, na pol mrtev.«

Malo živ sem prital domov; drugi dan sem ga sklenil nadalje iskati. Sam nad seboj sem se jezil, da sem mu dovolil oditi. In glej: Peti dan na vse zgodaj (bil je praznik) zaškripajo vrata. Pogledam: Emeljan je med vrati. Obraz blede, lasje razmršeni, ustnice modre, obleka raztrgana, blatna . . . kakor da bi bil prenočeval na cesti. Mirno je slekel svoj plašč in sedel poleg mene na kovčeg.

Razveselil sem se ga. Toda jeza je bila v meni še večja. Da bi jaz storil kaj takega — ne, rajši se ne vrnem nikoli, kakor pa da pridem nazaj ves uničen.

A vzlet temu se je Emeljan povrnil. Teško je, težko gledati človeka v takem položaju. Prvo, kar sem mu govoril, je bila tolažba, sladkanje, prilizovanje.

»Razveselil sem se te, Iljič, veseli me, da si se povrnil. Da si malo pozneje prišel, bi bil danes preiskal vse krčme zaradi tebe. Si li kaj jedel?«

»Da, Astafi Ivanovič!«
»Resnica? Na, bratec moj, tu imaš nekoliko juhe, kruha in čebule!«

Jedel je s tako slastjo, da gotovo vse tri dni ni bil imel ničesar v ustih. Lakota ga je prignala nazaj. Resnično sem bil ginjen, ko sem ga gledal. Bilo mi je, da bi stekel v gostilno in mu nanosil na mizo, kar mu srce poželi. Prinesel sem mu žganja.

»Emeljan, le pijva, danes je zate praznik, kakor tudi za me! Nočeš piti? Pijača je za zdravje!«

Ze je iztegnil roko, zagrabil krčevito kozarec, nesel k ustom, a postavil ga je nazaj na

mizo. Videl sem ga, kako je skušal piti, a roka mu je vedno omahovala . . .

»Kaj ti je, Iljič?«
»Nič; jaz . . . Astafi Ivanovič . . .«
»Nočeš malo piti?«
»Astafi Ivanovič, rajši ne bom več pil . . . nikoli več!«

»Kaj si za vedno opustil pijačo, Emeljan? Nemara samo za danes?« Obmolnil je in si podprl glavo z roko.

»Končno si morda bolan, dragi Emeljan?«

»Da . . . sem, Astafi, sem!«

Spravil sem ga v posteljo. Spoznal sem, da je v resnici v kritičnem položaju. Glava ga je bolela, imel je mrzlico. Ves dan sem sedel ob njegovi postelji; ponoči se mu je stanje poslabšalo. Zmešal sem nekoliko vodke, surovega masla in čebule, pridal sem tudi kruha.

»Je nekoliko, Emeljan, bolje ti bo!«

Odkimal je.

»Danes ne bom več jedel, nikoli več, Astafi Ivanovič!«

Pripravil sem mu čaja; ker ni boljše reči za bolnika.

Poznal sem v bližini stanujočega medicince Kastoparova. Poznal sem ga že, ko sem služil pri Bosovjaginovih, tudi mene je bil že zdravil. Prišel je in sodil:

»Skoraj bi me ne bilo treba klicati. Slabo je . . . slabo. Prašek mu lahko še zapišem . . . Blažev žegen . . .«

Praška mu nisem dal, ker sem vedel, kako je menil zdravnik. Med tem je prišel peti dan.

Pred menoj je ležal in umiral. Sedel sem na oknu in šival. Gospodinja je kurila peč — molčali smo. Meni je bilo težko, kakor da bi umiral moj sin, ko umira zavrnjen človek. Predobro sem vedel, da mi hoče nekaj povedati, a da se ne upa, da ga je strah. Pogledal sem ga: nepremično me je gledal ta revež, niti za trenotek ni trenil z očmi, da ne bi zgrešil mojega pogleda. Ko sem ga pogledal, je povesil oči.

13. Rekvizicije, škoda vsled razrušenja mest, vasi, mostov itd. 8 » »

Skupaj . 216 1/2 m. mark

Navedene številke pa bi se znatno zvišale vsled draginje, ki je neizogibna posledica vojne. Vsi nakupi bi se izvrševali po povišanih cenah in vsa posojila po zvišani obrestni meri.

Nadalje je treba upoštevati uničenje vojne gradiva; recimo, da se uniči tretjina vojne materiala na suhem in na morju: izgube, razdeljene na 30 dni, bi znašale dnevno 20 do 30 milijonov mark. 70 angleških oklopnic n. pr. predstavlja vrednost poltretje milijarde mark; ako vzamemo, da bi bila tretjina tega brodovja uničena ali močno poškodovana, bi znašale dnevne izgube v označeni 30dnevni dobi po 25 milijonov mark.

Nedvomno je znesek premajhen, ako cenimo dnevno izgubo evropskega ljudskega imetka na 250 do 300 milijonov mark.

Ako bi izbruhnila evropska vojna zavoljo srbskega pristanišča ob Jadranskem morju, bilo v 14 dnevih najmanj 500.000 ranjencev in 100.000 mrtvih, torej stokrat več, kot šteje Lješ ali Drač prebivalcev, najmanj desetkrat več, kot šteje srbski hodnik, na Jadranskega morja stanovnikov, in več kot petkrat toliko, kot je prebivalstva na balkanski obali od Črne gore do grške meje.

Ako bi izbruhnila vojna zavoljo srbskega pristanišča ob Jadranskem morju, bi miroval velik del evropskih tovarn, veliki kosi dežele bi bili opustošeni, velik del trgovine uničen, mnogo bank bankrotnih.

Ako bi izbruhnila vojna zavoljo vprašanja, ali naj bo Lješ srbski ali albanski, bi se glad in kolera oglasila v Londonu, v Berlinu, v Parizu, na Dunaju in v Moskvi, v Milanu in v Rimu, zakaj dovažanje živil bi zastalo, moč prebivalstva bi opešala in ljudje bi se ne mogli ustavljati vojskam grozečih epidemij. Zoper bedo in pomanjkanje nešteti rodbin bi bila mogoča le nezadostna odpomoč. Pol veka bi poteklo, preden bi zrasla nova zgradba čez razvaline in preden bi se zabrisalo sovraštvo; najmanj 20 milijonov evropskih rodbin bi plakalo v bedi, v bridkosti in v solzah.

Ljubljana in Kranjsko.

— Kranjski deželni zbor bo sklican na 18. februarja t. l. k rednemu zasedanju.

— Zavlaščevanje vzdrževalnih prispevkov za rodbine mobiliziranih oseb. V sobotni številki smo že omenjali silno zanikrost upravnih oblasti, ki zavlaščujejo in zadržujejo rodbinam mobiliziranih oseb namenjene prispevke. V tem oziru zahtevamo od domobranskega ministra, da nemudoma pouči vse podrejene oblasti, ki prihajajo pri izvrševanju tega zakona v pošte, zakaj kaj koristi najboljša postava, ako jo imajo v rokah največji organi, ki je ne znajo uporabljati. Za prizadetih oseb pa objavljamo jedro zakona in nekatere odredbe domobranskega ministrstva, kako je posamezne točke v zakonu tolmačiti: Pravico do prispevkov imajo: zakonska žena in zakonsko potomstvo, zakonski predniki, bratje in sestre, tudi popobilratje in popolisestre! in ženini starši, končno nezakonska mati in nezakonski otroci — ako je dokazano, da je njih vzdrževanje

»Astafi Ivanovič!«

»Kaj želiš, Emeljan?«

»Ako prodate moj površnik, koliko dobite zanj?«

»Gotovo ne vem. Mogoče tri rublje, mogoče več.«

V resnici ni bil niti vinarja vreden. Če bi ga prodajal, bi se mi kvečjemu smejali. Poznal sem predobro njegov značaj, zato sem tako govoril.

»Tri rublje . . . tri rublje . . . že mogoče, saj je dobro blago.«

»Tri rublje lahko zahtevaš!«

Začasno je obmolnil, a kmalu me je znova poklical.

»Kaj želiš, Emeljan?«

»Če umrjem, Astafi, prodajte površnik, ne pokopajte me v njem — predrag je. Lahko se porabi denar za druge stvari.«

Pri srcu mi je bilo tesno, da težko povem.

Vedel sem, da se mu bliža smrt.

Dolgo sva molčala, celo uro . . . Obrnil se je k meni, srečali so se pogledi; vedel sem, da hoče govoriti.

»Želiš li vode, Emeljan?!«

»Prosim, Astafi!«

Ponudil sem mu in pil je.

»Hvala, Astafi Ivanovič.«

»Še kaj, Iljič?«

»Ne, Astafi, ničesar ne potrebujem, samo . . .«

»Kaj še želiš?«

»Tiste . . .«

»Kaj neki, Emeljan, govori!«

»Jahalne hlače . . . sem . . . jaz . . . vzela . . . Astafi Ivanovič . . .«

»Vse ti je odpuščeno, Emeljan. Le romaj srečno v drugo življenje!«

Solze so mi stopile v oči.

»Astafi Ivanovič!«

Gledal sem: Emeljan hoče nekaj govoriti, premika ustnice, sedaj je rdeč, sedaj zopet blede. Ves se trese, zbira zadnje moči . . . pade nazaj, še en zdihljaj, in ni ga več . . .

(hrana, stanovanje, obleka, zdravljenje, ite pri otrocih še vzgoja) potekalo iz dohodkov od osebnega dela pod oboje pozvane osebe in ako je vsled mobilizacije to vzdrževanje ogroženo. Navedeni predniki, bratje in sestre ter ženini starši imajo pravico do prispevkov le tedaj, ako dokažejo redno bivališče v avstrijski državi ali pa če se izkažejo za avstrijskim ali ogrskim državljanstvom, odnosno bosensko-hercegovskim deželanstvom. Nezakonska mati in nezakonski otroci morajo imeti ali redno bivališče v avstrijski državi ali pa avstrijsko državljanstvo ali bosensko-hercegovsko deželanstvo; ogrsko državljanstvo za te osebe ne zadošča.

Zahtevati sme prispevek v aktivno službo pozvana oseba ali prizadeta družina oziroma njen postaveni zastopnik ali pa sporazumno z družino oziroma nje zastopnikom občina, v kateri imajo člani prizadete rodbine redno bivališče. Zahtevajo je na posebnem formularju predložiti županstvu ali okr. glavarstvu in imenovati osebo, ki sprejema za družino prispevke. (Formularji so na razpolago na županstvih in na okr. glavarstvih). Priglasila se zahteva takoj, ko dobi mobilizirana oseba pozivnico, najpozneje pa dva meseca po odpustu mobilizirane osebe iz aktivne službe, oz. šest mesecev po njeni smrti. Prispevek se izplačuje v polmesečnih obrokih vnaprej.

Mednarodna maškara. Letos je kratek predpust in prijateljske zabave so s koledarjem zelo nezadovoljni. Ali vlada princa Karnevala je zelo drakonična in tekmuje z največjimi absolutisti tega sveta. Ker bo pustni terek letos izredno zgodaj, se veselice, ki so sicer razdeljene na daljšo dobo, zelo goste. Marsikateri zabava ima vsled tega občutno škodo. Mednarodna maškara »Vzajemnosti« in organizacije tobanih delavcev in delavk pa se ima zahvaliti svoji utrjeni priljubljenosti, da je ni zadelo to fatalno pravilo. Nasprotno: Uspela je nad vse pričakovano dobro. Tako polna letos sploh še ni bila velika dvorana »Narodnega doma«, kakor v soboto. Že prvo uro je bil ples skoraj riskantno podjetje, kajti tudi najboljši plesalci se v taki gneči ne morejo izogniti vsakemu sunku pod rebra, zlasti pa morajo biti kurja očesa dobro zavarovana. Ali veselje do plesa je bilo tako veliko, da je premagalo obzire nav se nevarnosti, in neprenehoma je bila dvorana polna vrteče se množice. Še pri četrti četvorki in besedi, ki sta se plesali že bolj zjutraj, je bila udeležba tako velika, da ne bi bilo za več parov niti prostora v dvorani. Povrh so bili vsi stranski prostori, vstevši restavracijo v prtiličju, tako polni, da prav mnogo ljudi v času odmora še prostora ni dobilo. Tudi vrvenje mask je bilo živahno. Nagrado za originalno idejo je dobil neki berač z medvedom, nagrado za lepo masko pa paž. Zabava je trajala in ostala animirana do pozne — bolje rečeno do zgodnje jutranje ure.

Izžreban porotniki pri tukajšnjem deželnem sodišču za I. porotniško zasedanje, ki se prične dne 24. svečana t. l. Glavni porotniki: Franc Arh, župan, gostilničar in posestnik v Radovljici; Jožef Arhar, mizar in posestnik v Vižmarjih; Ivan Belič, gostilničar in posestnik in Anton Bizjak, krojač, gostilničar in posestnik, oba v Ljubljani; Andrej Burger, posestnik in gostilničar, Alojzij Burger, posestnik in gostilničar, oba v Postojni; Anton Bonač, posestnik v Begunjah pri Cirknici; Peter Burja, posestnik, mesar in gostilničar v Sp. Šiški; Ovidio Čadež, trgovec, in Ivan Grobelnik, trgovec, oba v Ljubljani; Josip Globočnik, lesni trgovec; Anton Globočnik, posestnik, oba v Železnikih; Viktor Graul, mizar in posestnik v Zgornji Šiški; Alojzij Krenner, posestnik v Škofiji Loki; Josip Lavtžar, posestnik v Kranjski gori; Franjo Lipah, trgovec in posestnik v Dobrnjah; Franjo Malty, tovarnar in posestnik, Kamilo Pammer, ravnatelj Kranjske stavbinske družbe, in Karol Planinšek, trgovec, vsi trije v Ljubljani; Ivan Podlesnik, posestnik v Kokrici; Matevž Piber, posestnik in hotelir v Boh. Bistrici; Julij Podobnik, posestnik v Novem Vodmatu; Josip Rus, trgovec v Zgornjem Logatcu; Karol Seunig, trgovec in posestnik v Ljubljani; Franjo Slanc, veleposestnik v Litiji; Jernej Stele, posestnik in vinski trgovec v Spodnji Šiški; Franjo Suhadolnik, posestnik v Borovnici; Franjo Simon, ključavničar in posestnik na Vrhniki; Franjo Urbanc, trgovec in posestnik v Ljubljani; Karol Windischer, tovarnar v Kranju; Franjo Zanoškar, kolar in posestnik; Alojzij Zorman, mokaar; Franjo Žan, mesar; Karol Žužek, pek in posestnik, vsi v Ljubljani; Ivan Zelen, trgovec in posestnik v Senožečah; Blaž Zabret iz Britofa. Nadomestniki: Lovro Blaznik, kramar in posestnik; Franjo Keber, urar; Anton Kovač, gostilničar in posestnik; Ivan Kunc, posestnik; Rajmund Petschnig, medicar; Franjo Pock, gostilničar in posestnik; Franjo Sever, mesar in posestnik; Vincenc Sušin, trgovec, in Alojzij Sušnik, trgovec in posestnik, vsi v Ljubljani.

Umrli je včeraj čevljarski mojster Ivan Florjančič, oče strojevodje drž. žel. Florjančiča, v visoki starosti 71 let. Rahla mu zemlja!

Umrli so v Ljubljani: S. Patientia Ivana Supančič, usmiljenka, 82 let. — Alojzija Rodič, kuharica, 55 let. — Vladislav Ino, rejenc, 7 mesecev. — Ivan Papež, delavec, 72 let. — Avgust Krušič, livarjev sin, 4 mesece.

Cesarski svetnik Ivan Murnik umrl. V soboto dopoldne je po dolgi in mučni bolezni v 75. letu svoje dobe umrl v Ljubljani Ivan Murnik, tajnik trg. in obrtne zbornice v pok. Pokojnik je bil blaga duša, znan kot podpornik revne šolske mladine.

Zdravstveno stanje mestne občine ljubljanske. Od 5. januarja do 11. januarja je bilo novorojenih 14, 1 mrtvorojen, umrlo jih je 16 in sicer 7 domačinov in 9 tujecev. Med temi so umrli 4 za jetiko, med temi 3 tuji in 12 za različni boleznimi. Za infekcijskimi boleznimi so zboleli v tem času 1 za ošpicami, 2 za škrlatico, 2 za egiptovsko očesno boleznijo, 1 za ušesom in 2 za vrtico.

S trebroh pa z kruhom. V petek se je z južnega kolodvora odpeljalo v Ameriko 17 Hrvatov in 100 Slovencev, nazaj je prišlo pa 40 Hrvatov. V Inmost je šlo 27, v Feb 19, na Westfalsko 25, na Dolenjsko pa 17 Hrvatov. V St. Mihael se je odpeljalo 14 slovenskih rudarjev, na Dunaj pa 16 Kočevarjev.

V mestni klavnici so zaklali od 29. decembra t. l. do 5. januarja t. l. 75 volov, 4 bike, 13 krav, 361 prašičev, 181 telet, 22 kostrunov, 25 kozličev. Vpeljali so 528 kg mesa, 8 prašičev, 60 telet, 1 koštruna, 8 kozličev.

Rodbinska tragedija. Sprevodnik Sevšek je prišel v petek zvečer ob pol devetih domov. Vrata njegovega stanovanja so bila zaklenjena. In še le na opetovano trkanje mu je odprla žena, ki je bila popolnoma pijana. Mož jo je pahnil v stran, pri čemur je žena padla na tla. Mož se za njo ni zmenil, temveč je šel v svojo sobo, ki jo je zaklenil. Ko je zjutraj ob pol petih vstal, je šel v kuhinjo, kjer je ležala žena na tleh. Mož je mislil, da je na tleh zaspala ter jo začel buditi. Toda ni je zbudil, ker je bila mrtva. Nato je šel k orožnikom, katerim je celo stvar naznanil. Oddali so ga dež. sodišču. Preiskava bo dognala ali zadene nesrečnega Sevška, ki je sicer miren in splošno priljubljen mož, sploh kaka krivda nad smrtjo žene.

V vodnjak je padla in utonila v petek v Stražišču pri Kranju 67 let stara posestnica Marija Volčič.

Ukradeno. V nedeljo popoldne je bila v gostilni pri Črnetu - Lovšinu v Gradišču ukradena črna sukinja s črno podlago in s črki »R. D.« na črnem rumene. Sukinja je imela za vratom baržun in rokava nazaj opognjena. Storitca zasleduje policija. Pozor pred nakupom.

Izgubil je gospod Fran Brodnik denarico, v kateri je imel 13 kron denarja. Čevljarski vajenec Ivan Omejc je izgubil manjšo vsoto denarja. Delavka Ivana Miklavčeva je izgubila zastavni listek, na katerem sta bili zastavljeni dve zlati ženski uri in zlata broža. Posestnica Marija Kunaverjeva je izgubila denarnico, v kateri je imela 16 kron denarja.

Kinematograf »Ideal«. Danes zadnji dan učinkovitega sporeda. Detektivski roman »Lov za milijoni«, ki je dosegel uspeh, kakor že dolgo prej nobena drama. Scenerija, igra, vsebina in režija so naravnost presenetljivi. Na koncu velekomična burka »Maks se boji vode«, ki učinkuje tako da ni smeja ne konca ne kraja. Jutri velika senzacijska cirkuška privlačnost.

Stajersko.

Sklicanje štajerskega deželnega zbora. Graska »Tagespost« poroča, da namerava vlada sklicati štajerski deželni zbor sredi februarja na zasedanje. V terek je konfiriral namestnik gosa Clary s slovenskima klerikalcema Robičem in dr. Korošcem in ju pozval, da predložita pogoje, pod katerimi bi slovenski klerikalci odjenjali od obstrukcije v štajerskem deželnem zboru. Poslanca Robič in dr. Korošček sta obljubila, da odgovorita prihodnji teden.

Nezgodna v delavnici. Iz Hrastnika poročajo: Mizarska učenca Jožef Roter in Anton Kerkovič sta se v delavnici sprla. Roter se je nameraval zakaditi z odprtim nožem na Kerkoviča, mu je spodrknilo in je padel na lastni nož, ki se mu je zaril globoko med rebra. Težko poškodovanega so odpeljali takoj v bolnišnico.

K umoru v Studenčicah pri Mariboru. V soboto smo poročali, da je umoril delavec Ivan Reiter v Studenčicah pri Mariboru svojo ženo. Reiterja so sedaj aretirali in ga odvedli na okrožno sodišče v Maribor. Reiterja so dobili v četrtek popoldne pri njegovi materi Mariji Pulko. Reiter je ostal ono noč, ko je umoril svojo ženo, do ranega jutra v sobi, kjer je izvršil zločin. Zjutraj je odšel v Maribor in spil v žganjarni več kozarčkov žganja. V žganjarni je dejal, da je svojo ženo nekoliko pretepel in da se bo sedaj obesil. Pokazal je tudi vrvi, ko je zagledal popoldne orožnike, se je pričel Reiter jokati, priznal je svoje dejanje in dejal, da ni imel namena umoriti svoje žene. Najprej jo je tolkel z jermenom in jo je šele potem zagnal ob tla, ko mu je vrgla skledo v glavo. Potem jo je suval z nogami in ker je imel težke škornje na nogah, ji je s tem prizadejal smrtno poškodbe.

Obesil se je pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju kočar in železniški delavec Jožef Predikaka. Bil je zelo vdan pijači, v slabih gmotnih razmerah in slednjič iz službe odpuščen. Vse to ga je gnalo v smrt. Zapuščena žena in šest malih otrok.

Dva otroka zgorela. Te dni je izbruhnil v Kapeli pri Radgoni pri posestniku Franc Grobmanu ogenj, pri katerem sta zgorela dva otroka, prvi v starosti dveh let in drugi v starosti štirih let.

Koroško.

Nagrade za pokončavanje strupenih kač na Koroškem. Deželna vlada koroška plača za vsako ubito strupeno kačo 1 krono. V letu 1912 so poslali na vlado iz cele Koroške 954 kačjih glav, od katerih pa je bilo samo 762 od strupenih kač, za katere so izplačali 762 kron.

Obsojena mati. Dne 9. oktobra je čistila posestnica Marija Goševga gnojno jama. Med delom se je odstranila za nekaj minut, šla v hišo, med tem pa je padla njena 14mesečna hčerka v jama in se zadušila. Otroka so potegnili iz jame šele drugi dan. Mati je bila obsojena pri deželnem sodišču v Celovcu za svojo neprevidnost na kazen 5 dni zapora.

Strop se je vdril v gospodarskem posloplju Maksa Tragačnika v okolici Hrastja. V sobici je spala dekla Cecilija Pichler s svojima dvema otrokoma. Ko se je prebudila, je bil sin Florijan že zaduščen, hčerko in sebe pa je rešila.

Goriško.

Narodnjaštvo in dejanju. Pred časom je pomožno tiskarniško osebo v Gorici predložilo po svoji centralizirani organizaciji gospodarjem spomenico, v kateri je zahtevalo znatne priboljške. Boja ni bilo, ker so gospodarji spoznali moč organizacije in so se raje mirno poravnali. Predloženi tarif je obveljal skoro v polnem obsegu. Resnici na ljubo moramo reči, da se dogovorjenega tarifa gospodarji drže. Vsi razun enega! Eden sam — fini gospod Andrej Gabršček — se ne menja za tarif, ki ga je sam sprejel. En delavec — Slovenec po rodu! — ki je bil pri Gabrščku zaposlen čez 24 let in zaslužil za 12urno dnevno delo 14 (reci: štirinajst) kron na teden, bi dobival po novem tarifu 24 kron na teden, za 10 kron več kot doslej. Gabršček je plačal prvi teden delavca po tarifu, ampak drugi teden ga je pahnil na cesto. Gabršček je zapodil iz službe slovenskega delavca, ki mu je robotal štiriindvajset let in ga hoče nadomestiti z drugim delavcem, če treba tudi z italijanskim »regnikolom«, samo da ga odpravi z manjšo plačo. Do tu je bil Gabrščekov račun gladek, ampak odlični narodnjak in prvak se je vstrel, ker ni upošteval delavske organizacije. Vsled zavlednosti in zgrede razredne discipline g. Gabršček v vsej Gorici ni mogel dobiti naslednika odslovljenemu delavcu in tako se je moral slednji obrniti na vodstvo organizacije, da mu pošlje — odslovljenega delavca. Ampak narodnjaško sovražstvo je enako farški maščevalnosti in tako je g. Gabršček takoj po povratku odslovljenega delavca na delo vrgel na cesto drugega delavca, ki je tudi Slovenec po rodu in ki dela tudi že okoli dvanajst let v Gabrščekovem podjetju. Odslovlitev drugega delavca — ki ima veliko družino! — je bila kazen in osveta, ker ni hotel po odslovlitvi prvega biti za krumirja. Gospod Gabršček, prvi Slovenec na Goriškem, je za enkrat potolažil svoje zlahtno srce; ampak v tej nelepi aferi, ki je narodnjaštvo ne more biti nič kaj veselo, še ni izgovorjena zadnja beseda, zakaj organizirano delavstvo ne da meni nič tebi nič preganjati svojih ljudi od narodnjaških mogotcev. V enem pogledu je Gabrščkovo nekrščansko ravnanje prav koristno: ker kaže, kakšen nepremostljiv prepad zija med sladkimi narodnjaškimi besedami in med trdim narodnjaškim dejanjem.

Avstrijski »vohun« aretiran v Vidmu. V laškem Vidmu so aretirali goriškega Slovence S. M., ki si je baje hotel prilistiti vojaške dokumente. Baje je pred časom povabil nekega Videmca v Gorico in se mu je tu obljubila velika nagrada, ako preskrbi načrte italijanskih utrd ob avstrijski meji. Oni Videmčan je dejal Goričanu, naj pride v Videm ponje; ta je prišel in je bil aretiran.

Smrt znorelega moža. Jakob Gorjan iz Opatijskega sela, sodar, star 39 let, je te dni v Gradišču ob Savi znorel. Ko so ga hoteli peljati v deželno uradbolnico, jim je skočil skozi okno in se tako nevarno poškodoval, da je kmalu umrl.

Aretriran ponevernik. Orožniki v Nabrezini so aretirali nekega 24letnega trgovskega pomočnika, ker je ukradel nekemu nabrežinskemu društvu 100 K vredno kolo. Obenem so dognali, da išče Jerška tudi okrožno sodišče v Gorici, ker je poneveril 15. septembra t. l. trgovcu takratnemu svojemu gospodarju Fr. Konjediču v Tolminu 250 K in pobegnil.

Zaradi tatvine v vili Nordisovi v Solkanu so bili še aretirani krčmar Ivan Gombač iz Trsta, Peter Ličen iz Krmina in Karol Delpin iz Podgore.

Istra.

Velika obravnava pred rovinjskim sodiščem. Dne 27. t. m. se bo pričela pred rovinjskim sodiščem obravnava proti nekdanjim uradnikom in drugim uslužbenecem puljske mestne občine, ki sedijo že leto dni v preiskavi zaradi različnih defraudacij. Proces bo trajal kakih 10 dni. S tem procesom se bo zaključila korupcijska afeta italijanske nacionalistične kamore na puljskem magistratu.

Trst.

Dr. Wilfan ni zadovoljen z nami. Na nedeljskem shodu je dejal dr. Wilfan, da ni zadovoljen z nami. V svoji megalomaniji si mož domišlja, da nam je ležeče na tem, da bo z nami zadovoljen. Svojo nezadovoljnost je utemeljeval s tem, da smo socialni demokratje nasprotni slovenskim šolah. Da je to laž, ni treba še posebej poudarjati. Dr. Wilfanu lahko verjamejo pač le oni, ki nimajo v glavi niti trohice mozgan. Poglavje o slovenskih šolah bo treba zopet obširno obdelati. Ljudje morajo pač izvedeti, kako tržaški narodnjaki »farbajo« tržaške Slovence. Ampak dr. Wilfan, ki si domišlja, da sme govoriti na shodih tudi največje oslarije, je izbleknil na imenovanem shodu tudi to neumnost: »Proti farizejstvu socialnih demokratov moramo nastopiti najodločnejše. Odkar se nahajajo v našem občinskem svetu, so se vedno kazali socialni demokratje italijansko nacionalni. Njihovo geslo je, da občina izdaja še vse premalo, da je treba še več davkov, da je treba še več trošiti za javne potrebe. In s tem pač ne delajo nič drugega, nego edinole podpirajo politiko italijanske večine v narodnem oziru, za kar imamo dovolj primerov in dokazov. Tako je na primer izrazil v zadnji seji seji občinskega sveta dr. Pnecner, da občina še vse premalo troši na šolskem polju.« — V mestnem svetu se razpravljala, ali bi se moralo razpravljati o zelo resnih rečeh. Dr. Wilfan pa ne vidi nič drugega kakor le Ciril-Metodov družbo in Lego nazionale. Njegova takozvana kritika o tržaškem proračunu je resna le tam, kjer jo je kopiral po socialnih demokratih. Kar je njegovega, nima na sebi nič resnega. Toda iz njegovega in Rybafevega govora je razviden le strah pred socialno demokracijo. In strah je topot zelo upravičen. Doktor Wilfan ve prav dobro, da govori neresnico, ako pravi, da hočejo naložiti socialni demokratje ljudstvu več davkov. Ve prav dobro, da je vse-

eno, ako socialni demokratje glasujejo ali ne za slovenske šole. Ve, da ima to stvar v rokah italijanska nacionalistična večina. Pa vključno vsemu temu napada le soc. demokracijo. Pa zelo slabo mora misliti o svojih poslušalcih, drugače ne bi mogel govoriti tako.

Naročena osebna reklama. Dr. Rybačič, ki so ga v daleč večji meri vnanja naključja kot lastna sposobnost dvignila iz brezpomembnosti na prestol tržaškega narodnega prvaka skrbi — kot vsak trgovec in špekulant — za veliko reklamo. Tudi govornice o begu črta mejo, ki so pred nekaj dnevi krožile po tržaškem mestu in jih je objavila »Coda de!« Dialektološko, izbrabla na vso moč v osebne svrhe, da se hudobno muza celo njegova najbližja okolica. Na zadnjem shodu v »Narodnem domu« je celo trdil — da povečiča svoje narodno mušičništvo in da udari po socialistih, ki so njegovo poslanski slavi nevarni — da je omenjene govornice lansirala »Zarja«. Kdor si o resnici ljubnosti tega človeka, ki naj predstavlja slovenski narod na tržaškem. Še ni na jasnem, na pregleda vse številke našega lista, in ako nam »Zarja v roki dokaže«, da navedena trditve ni nobena debela in nemarna laž, mu damo cekin. Kdor pozna narodnjaški teater v Trstu, kdor pozna glumače iz »Narodnega doma«, bo rad pristopil k begu naročena osebna reklama. In tudi avtorja te dvomljive reklame bo lahko ugatil.

Velika nesreča na parniku. V četrtek ob poldvanajstih, ko je vse mesto bilo v velikem miru, je strašanski pok vznemiril vse, ki so se nahajali v bližini obali. Na parniku »Sebenico«, ki je bil na pomolu št. 2 »Sanitacija« je vsled neznanega vzroka počil sod karbidni, ki ni le povzročil velikanske škode na parniku samem, temveč smrtno ranil nekega pomorščaka in težko poškodoval dve drugi osebi.

Umetnost in književnost.

Slovensko gledališče. Narodne pesmi so vse kakor zanimivo blago; da je literatura nekako časa hudo grešila, ker je to resnico prezirala in narodno pesem zaničevala, je treba priznati brez pridržka. Ali polagoma bo treba nemarno tudi svariti pred precenjevanjem tega zaklada, v katerem ni samo zlato in biserji. Ob tej priložnosti bi se smela tudi ponoviti davno znana resnica, da je med epiko in dramatikom velika razlika; potem je že umevno, da ne more dramatično stvarjenje kdovekaj pričakovati od narodne pesmi. Včasih se pač lahko zajame iz nje kakšna snov, kakor iz zgodovine, iz mitologije, iz legende, bodisi iz kakšne časniške notice; ali gola materija potrebuje šele dramatično dušo in dramatično obliko. Ne more se pa dramatizirati tako, da se kratka pesem nadene z besedami kakor teletja pečenka z jajčki in moko, da se dialogizira in razdeli v slike. Vsebinska Rošina in Verjanko bi bila navezavnejše primerna za dramatično preroabo, toda le tedaj, če bi jo pograbila pest krkekega dramatičarja, ki bi jo znala močno pogledati, vlti ji dramatično idejo in jo tehnično obdelati tako, da bi živela na odru. Te sile pa nima avtor včerajšnje popoldanske novosti, ki se skriva za psevdonimom Obloški. Vsled tega se mu je moralo ponesrečiti delo, katerega se je bil gotovo lotil z ljubeznijo in z navdušenostjo, ali brez potrebne priprave. V sedmih slikah se razpreda pred našimi očmi krvoločno dejanje brez usmiljenja, polno ubojev in peklenških naklepov, kakor da gledamo nekakšno travestijo Macbetha. Ali zaman pričakujemo nekoliko pogleda v duše teh ljudi; neznanj in nerazumljivost nam ostanejo do konca, in vkljub potokom krvi, ki se pretakajo po odru, ne zasledimo tragike nikjer. Že v prvem dejanju ustrelil Rošlin Brezozaria na prigovarjanje njegove žene; potem zrahlja Ivko grajskemu pisarju kosti, nato zabode Rošlin Ivka. Strahota sledi strahoti, vse skupaj ne gane gledalca toliko, kakor če se splašajo konj na cesti. Mara in Rošlin kujeta vnebovpijete načrte — pri odprtem oknu se veda, kjer posluša kajpada Verjanko, kateremu strežeta po življenju. In ko se tako pogovarjata o novem umoru, si misli poslušalec nehoti: kaj še! Saj poznamo gospo Danilovo in gospo Verovška! . . . Uprava pač ni posebno zaupljiva kvaliteta te »narodne igre«, pa jo je menda zaraditega uprizorila popoldne; bolje pa bi bilo, če je sploh ne bi bila uprizorila. Zakaj vsa čast dobri volji, vsa čast tudi podpiranju domačih talentov, ali tak izgubljen poizkus brez vsakega sledu dramatične sposobnosti ne spada na odred. Škoda za trud, ki so ga imeli igralci s študijem njem. Bili so prav pridni, ali molčati moramo o njihovem delu, ker je bilo iz teh marionetnih vlog kratkoma nemogoče kaj napraviti. Škoda tudi za čas!

Zvečer so peli »Večnega mornarja«. V vlogi Sente je gostovala gdca. Koroščeva, članica zagrebškega narodnega gledališča z velikim uspehom. Ona ima vse pevske lastnosti, ki jih zahteva taka dramatična partija in je na odru doma kakor v svojem stanovanju. Kar so veseli pripovedovale o njeni posebni sposobnosti za Wagnerske vloge, je vse resnično. Ona je takorekoč držala predstavo po konci, in vse priznanje, ki ga je dobila, je bilo prav tako odlično zaslužno, kakor cvetic. Gospoda Križaj Fejfar (Daland in Holandec) sta storila vse, kar sta mogla, toda obe partiji sta vendar nekoliko pretežki. Nikakor pa ni bilo prav, da je moral peti Erika gosp. Kovač, ki je sicer zelo ambiciozen in nedvomno nadarjen, vendar pa ni poklican, da bi vršil nalogo, ki gre gospodu Harnerju. Tudi ni bilo v redu, da je bil na listku označen kot pevec Dalandovega krmarja gospod Jež, medtem ko ga je v resnici pel gospod Kovač; enako ni bila dojilje gospodična Peršlova, ki je bila naznanjena, temveč gospa Jurčičnova. Dober je bil zbor, ne tako dober pa orkester. Prav slaba je bila igra luči, ki se je menjavala, ne da bi bil kdo razumel, čemu in zakaj. V drugem dejanju so se čudno premikale neke žarnice za oknom in z njimi vred v gledališčno vidna roka. Na prospektu so se kazale moteče sence. O popoldnevni svetlobni efekti

lihi rajši molčimo. Tudi tisti žolničec, ki mar- kira Holandčevno ladjo, je tako boren, da bi bila reparatura nujno potrebna in tudi s skromnimi sredstvi vsaj za silo mogoča.

Iz državnega zbora.

Dunaj, 18. januarja.

Davek na žganje se poviša.

Finančni odsek je danes nadaljeval raz- pravo o povišanju davka na žganje. Govorili so češki separatist Modráček, nemški napred- njak Kuranda in socialni demokrat dr. Dia- mand, ki je še enkrat poizkusil, da prepreči ogromno zvišanje davka. Ampak vladna ve- čina je s 25 proti 12 glasovi odobrila Stein- wenderjeve predloge. Vzlic temu, da se je glasovanje vršilo po imenih, uradno poročilo ne omenja davčnih povišavcev; upati je, da bodo imena poslancev objavljena v zapisniku, da bo ljudstvo lahko ogledalo junake, ki so mu na vladno povelje in na željo žganjarskih gro- fov naložili težko davčno breme na rame. Po glasovanju o Steinwenderjevih predlogih so poljski poslanci naenkrat izginili in ker ni na- ših poslancev dolžnost, da bi s svojo navzoč- nostjo skrbeli za sklepčnost finančnega od- seka, se je morala seja zaključiti. Prihodnja seja bo v torek in bo odsek razpravljal o re- formi dohodninskega davka. Zanimivih dogo- kov je pričakovati, ko pride na vrsto davek na vžigalce. Socialni demokratje so sklenili, da se z vso odločnostjo zoperstavijo tej težki in občutni davčni obremenitvi ljudstva. Ako bo boj naših poslancev uspešen — in uspešen bo najbrž, ker si meščanske stranke že iz strahu pred volilci ne bodo upale preveč tr- dovratno braniti tega nepopularnega davka, odkar se jim je vsled čučenosti socialno dem- okratskih poslancev pokvaril oprežno zasno- vani načrt, vtihotapiti nove davke brez velikih debat in skoro neopaženo — tedaj se bodo morali finančni strežaji vlade ozreti po drugih virih.

Krščansko socialne kupčije.

Kupčije, ki jih sklepajo krščanski soci- alci na račun javnosti — v občini, v deželi in v državi — so zmerom sumljive in četudi ni mogoče vselej dokazati, koliko je ob tej ali oni priliki pobasal ta ali oni klerikalni prvak, je v vsakem slučaju gotovo, da je splošnost težko oškodovana. Prav tako je tudi z škan- daloznim nakupom Lloydovih zemljišč. Leta 1852 je država prodala Lloydov zem- ljišča po 88 vinarjev za kvadratni meter z iz- recnim dostavkom, da mora Lloyd graditi la- dje in sicer le z domačim materialom. Država si je tedaj izgovorila pravico, da lahko prodajo zemljišče prepove, ako ga Lloyd ne proda kakšni ladjedelni družbi; s tem si je država za- gotovila jako ugodno pozicijo za slučaj, da bi sama hotela kupiti zemljišča. Krščansko soci- alni trgovinski minister je v resnici kupil od Lloydov omenjeno zemljišče, in sicer za ogrom- no ceno: plačal je — po 72 kron za kvadratni meter in dal Lloyd 7 milijonov kron za zem- ljišče, ki ga naj država uporablja kot — skladišče premoga. A sledi še lepša reč: država je odprodala kmalu nato kos kupljenega sveta tehničnemu zavodu in sicer po — polovični ceni.

Pedodsek, ki je preiskoval sumljive kup- čije klerikalnega ministra z Lloydovimi zem- ljišči, je dokončal svoje delo. Poročevalec Friedmann je predložil odseku obširno poro- čilo in več predlogov, od katerih je naslednji najvažnejši:

Dognano je, da je bila dodatna predloga k drž. proračunu za leto 1910 glede na nakup Lloydovih zemljišč predložena z nezadostnimi deloma netočnimi pojasnili, da vlada ni infor- mirala proračunskega odseka ali zbornice o važni zadevi, da je bila za domače brodar- stvo in delo važna ladjedelnica opuščena in da je vsled razkasanja arzenalskih zemljišč zgradba novega arzenala na tem, za ladjedel- nico najprikladnejšem prostoru onemogočena.

Proti poročevalcu, ki je obstal sredi pota je vložil soc. demokrat Glöckel sledeče pred- loge:

Proračunski odsek izreka Bienertthovi vladi in tedanjemu trgovinskemu ministru Weiskirchnerju grajo,

1. ker je trgovinski minister ne glede na jasne določbe subvencijske pogodbe z Lloyd- om, ki sloni, na podpori domačega ladjedel- stva, dovolil prodajo Lloydove ladjedelnice;

2. ker je celotno ministrstvo, namesto da bi pravico prodajne prepovedi izkoristilo za znižanje kupnine, z izplačilom nezasišano vi- soke cene oškodovalo državo;

3. ker sta bila proračunski odsek in po- slanska zbornica od ministrstva nezadostno, da, krivo informirana,

4. ker je s sodelovanjem vlade nastal kar- tel ladjedelnice, ki je le v interesu velike banč- ne skupine.

Poročevalec Friedmann je mnenja, da je ta sklep odveč, ker navaja v svojem poročilu isto (!), le z drugimi besedami. Vsled tega je bil Glöcklov predlog odklonjen, poročevalčevi predlogi pa so bili soglasno sprejeti. Skanda- lozna afera s tem še ni končana.

Zadnje vesti.

BERCHTOLD NA AVDIENCI.

Dunaj, 19. januarja. Cesar je včeraj sprejel ministra Berchtolda na avdienci, ki je trajala skoraj polnurno.

HRVAŠKA.

Cenzura.

Zagreb, 19. januarja. Cenzura deluje zopet veliko ostreje. Včeraj so bili zaplenjeni vsi opo- zicionalni časopisi, ki so pisali o Cuvaju in o ko- misarijatu.

Khuen Hedervary.

Zagreb, 19. januarja. V tukajšnjih opozicio- nalnih krogih ne verjamejo, da bo Khuen He- dervary imenovan za hrvaškega bana.

BOJ PROTI LUKACSU.

Socialistična akcija.

Budimpešta, 20. januarja. Včeraj je socia- listična stranka priredila protestne shode v petindvajsetih mestih po deželi. Po došlih po- ročilih je bila udeležba povsod velikanska. V Aradu se je udeležila tudi Justhova stranka. Povsod zahteva delavstvo samo generalno stavko, Resolucija v tem zmislu je bila spre- jeta na vseh shodih.

DEMISIJA FRANCOSKE VLADE.

Ves kabinet demisionira.

Pariz, 19. januarja. Ministrski predsednik Poincaré, ki je bil izvoljen za predsednika re- publikke, je včeraj podal demisijo celokupnega kabineta, ki jo je Fallières sprejel. Kabinet je sklenil splošno demisijo zlasti z ozirom na zu- naji položaj, ki ni primeren za provizorij.

Briand naslednik.

Pariz, 19. januarja. Fallières je poveril Brianda s sestavo novega kabineta. Briand bo predsedniku danes poročal o uspehu svoje mi- sije.

Briand sprejme.

Pariz, 19. januarja. Briand je sprejel se- stavo nove vlade. Slišati je, da ostanejo v ka- binetu vsi dosedanji ministri, izvzemši Poin- caréja in morda Delcasséja in Bourgeoisja.

Briand obiskuje.

Pariz, 20. januarja. Včeraj je Briand obi- skal celo vrsto političnih voditeljev in držav- nikov.

BALKANSKA VPRAŠANJA.

Skupna nota.

Carigrad, 19. januarja. Skupna nota, ki so jo poslalniki velesil v Carigradu vložili, ima sle- deče besedilo:

»Pisani veleposlaniki Austroogrške, Fran- cije, Rusije, Nemčije in Italije so dobili nalog od svojih vlad, da sporoče njega ekscelenci gos- podu ministru za zunanje zadeve njega cesar- skega velečanstva sultana sledeče:

V želji, da se prepreči obnove sovražno- sti, menijo imenovane sile, da imajo upozoriti cesarsko otomansko vladu na veliko odgovor- nost, katero bi vzela nase, ako bi v nasprotju s sveti sil preprečila sklep miru.

Pripisati bi imela le sama sebi, ako bi imelo nadaljevanje vojne posledico, da bi nastalo vpra- šanje za usodo glavnega mesta in da bi se so- vražnost raztegnile morda na azijske pokrajine države.

V tem slučaju ne bo mogla računati na uspeh svojega truda, da bi jo obvarovali nevar- nosti, zaradi katerih so ji sile že svetovale in ji tudi nadalje svetujejo, da naj se jim ne izpo- stavlja.

Kakor stvari stoji, bo cesarsko otomanska vlada po sklenjenem miru potrebovala moralne in materialne podpore evropskih velesil, da po- pravi škodo vsled vojne, da utrdi svoje stališče v Carigradu, in da spravi v dober položaj širne azijske kraje, katerih uspevanje bo tvorilo njeno najbolj učinkujočo moč.

Da se more podvzeti in izvršiti to potrebno delo, bi mogla vlada njega cesarskega veličan- stva sultana le tedaj računati na uspešno do- brohotnega podpiranja sil, če sledi njih svetom, katere narekujejo splošni interesi Evrope in in- teresi Turčije.

V teh okoliščinah menijo evropske velesile, da imajo vnovič cesarsko otomanski vladi skupno svetovati, naj pritrdi, da se odstopi me- sto Odrin balkanski zaveznikom in naj pre- pusti velesilam skrb zaradi usode otokov, ki leže v Egejskem morju.

Napram tem prepustitvam bi se omenjene sile pobrigale za to, da zagotove varstvo mu- slimanskih interesov v Odrinu in spoštovanje do džamij v tem mestu, do verskih poslopj in do zemljišč. Ravno tako bi delovala v tej smeri, da bi bila pri reševanju vprašanja otokov v ar- hiplu izključena vsaka nevarnost za Turčijo.

Ministrski svet.

Carigrad, 19. januarja. Včeraj popoldne se je sešel ministrski svet in je imel dolgo sejo, o kateri pa še ni nobenega poročila. V poučenih krogih trdijo, da se je bavil s kolektivno noto velesil.

Odgovor sredi tedna.

Carigrad, 20. januarja. Minister Noradungi- jan je odgovoril poslanikom velesil, ko so mu izročili skupno noto, povsem na kratko, da bo turška vlada čimprej odgovorila. V poučenih krogih pravijo, da je pričakovati odgovor sredi tedna.

Turško časopisje.

Carigrad, 20. januarja. Pisava časopisja je slejkoprej zelo bojovita. Skoraj vsi časopisi brez izjeme pozivajo vladu, da naj odkloni noto vele- sil in obnovi vojno.

Vojaški krogi.

Carigrad, 20. januarja. V vojaških krogih se je agitacija za nadaljevanje vojne silno razširila in je postala skrajno strastna. Časopisi, ki so v zvezi z vojaško stranko, trdijo, da se je mili- taristični položaj Turčije tako zboljšal, da bi bila največja napaka, če bi vlada sprejela pogoje bal- kanskih zaveznikov. Z nove vojno — pravijo — Turčija lahko pridobila vsaj večji del tega, kar je izgubila (?) in rešila bi svojo čast. Več kak- or je že izgubila, ji pa baje v sedanjem položaju nihče ne bi mogel vzeti. Zlasti pa ne sme Tur- čija za nobeno ceno izdati Odrin in otokov, ker bi s tem izdala svoj ugled.

Pri Čataldži.

Carigrad, 20. januarja. Vojaški krogi trdijo, da je zdaj pri Čataldži zbranih dvestotisoč mož, ki so baje preskrbljeni z vse mpotrebnim in ne- strpno pričakujejo nadaljevanje vojne. Če bi vlada sklenila mir, bi riskirala, da se ji ta voj- ska upre.

Bela vrana.

Carigrad, 20. januarja. Bivši poslanec Aga- tev je objavil članek, v katerem razmotriva

vprašanje, če ni za Turčijo najboljše, da sprejme pogoje velesil in si zagotovi od njih gotove važne koristi kot odškodnino za ogromne žrtve, ki jih doprinaša, če sklene mir. V časopisju je ta glas osamljen in je pribavil člankarju veliko so- vrašstva.

Nov ministrski svet.

Carigrad, 20. januarja. Ministrski svet se je včeraj zopet sešel. Dobro poučeni krogi trdijo, da se je vlada šele na tej seji bavila z noto vele- sil in da je vojni minister obširno poročal o vo- jaškem položaju. Če je bilo kaj sklenjeno, še ni znano.

Kaj bo?

Carigrad, 20. januarja. Vkljub velikanskemu pritisku mladoturkov in vojaških elementov na vladu vendar v diplomatskih krogih ne verja- mejo, da bo vlada odklonila noto velesil. Četudi ne bo takoj odgovorila tako, kakor žele velesile, vendar ne pričakujejo obnove vojne. Vlada poda morda kakšen predlog, ki se sicer ne bo vjemal s sveti velesil, omogoči pa razpravo. Če bi pa Turčija vendar odklonila svete velesil, se vložijo druga nota, ki bo odločnejša od prve. Zlasti bi se v njej omenilo vprašanje reform v Mali Aziji, predvsem v Armeniji, kar bi nemara tako vplivalo na Turčijo, da bi popustila.

Balkanski zavezalniki.

Pariz, 19. januarja. Če pride vsled skupne note do kakšnega razpravljanja med velesilami in Turčijo, ostanejo balkanski zavezalniki pri tem povsem ob strani, ker se hoče omogočiti Tur- čiji dozdnevno, da se je v odrinskem vpraša- nju vdala velesilam. Balkanski zavezalniki so o tem namenu poučeni. Cambon je to že naznanil njihovim poblaščenecem v Londonu.

Turčija ima denarja?

Carigrad, 20. januarja. V vladnih krogih pra- vijo, da ima Turčija dovolj denarnih sredstev (?) Če bi ji v slučaju nadaljevanja vojne evropske države odpovedale kredit, se obrne v Ameriko, kjer ga dobi. (Tudi to je precej dvomljivo.)

Konferenca poslanikov.

London, 20. januarja. Na svojih zadnjih se- jah se je bavila konferenca poslanikov z vpra- šanjem egejskih otokov. Nasprotja med tro- zvezo in vzajemno trojico niso v tej zadevi po- ravnana. Slejkoprej predlaga vzajemna trojica, da odstopi Turčija vse otoke v egejskem morju Grški, trozveza pa zastopa stališče, da morajo ostati otoki, ležeči pred Dardanelmi in Malo Azijo tudi znanprej Turčiji.

Črnogorska spomenica.

London, 19. januarja. Črnogorski poobla- ščenci na mirovni konferenci so vročili držav- nemu tajniku Greyu spomenico, v kateri raz- lagajo razloge, vsled katerih zahteva Črna gora zase Skader, Peč in Prizren. Spomenici je pri- ložen zemljevid z označbo mej, ki jih želi Črna gora. Spomenica pravi, da Črna gora rajše iz- gine kot političen faktor, kakor da opusti svoje zahteve do omenjenih krajev. (Če le ne bi me- šal črnogorski Miklavž vedno toliko romantike v politiko!)

Republika Atos.

London, 19. januarja. Reuterjeva agentura naznanja, da so poslalniki velesil pritrdili pred- logu pravoslavni držav, da ostane gora Atos neodvisna duhovna republika.

Carigrad pred revolucijo?

London, 19. januarja. »Daily Telegraph« javlja iz Carigrada, da je položaj turške vlade obupen. Doslej je mogla vlada samo z vojaško silo preprečiti izgredo v večjem stilu. Vse ulice so vojaško zasedene. Bati se je, da izbruhne re- sen upor proti vladi.

Odgovor gotov?

London, 20. januarja. »Daily Chronicle« trdi, da je odgovor Turčije na skupno noto že pri- pravljeno. Turčija odklanja svete velesile in se zanaša na svojo mornarico.

Vojaki niso za vojno?

Carigrad, 20. januarja. Vesti, da zahteva vsa vojska nadaljevanje vojne, se nikakor ne vjemajo z resnico. Za vojno agitira skupina častnikov; tudi med Kurdi, ki so pred kratkim prišli iz Male Azije, je nekoliko razpoloženja za vojno, sicer je pa večina vojske utrujena od do- sedanjih homatij in ne želi vojne, od katere ne pričakuje nobenega uspeha.

TURŠKA MORNARICA.

Uničeno brodovje?

Pariz, 19. januarja. Iz grškega vira poro- čajo, da je grška mornarica včeraj popolnoma uničila turško brodovje. Doslej še ni potrdila te vesti.

Atene, 19. januarja. »Agence d' Athènes« javlja: »Včeraj popoldne je turška mornarica zapustila Dardanele in je bila od grške pokon- čana. Pred mornariškim ministrstvom je zbra- na ogromna množica, ki navdušeno demon- strira.«

Zmota.

Atene, 19. januarja. Uradno poročilo grške vlade javlja: Včeraj je turška mornarica zapu- stila Dardanele v južni smeri proti Tenedu, kjer se je vršila dve uri bitka z grško morna- rico. Nato se je turško brodovje, zasledovano od grškega, vrnilo v Dardanele. Izgube tur- škega brodovja niso znane.

Turki ne vedo ničesar.

Carigrad, 19. januarja. Vlada nima nobe- nega poročila o včerajšnji pomorski bitki.

Samo bitka.

Atene, 19. januarja. Včerajšnja bitka pred Dardanelami je imela toliko uspeha, da je bilo več turških ladij poškodovanih. O posamezno- stih še ni poročil.

BOLGARSKA IN RUMUNIJA.

Pogajanje.

London, 19. januarja. V sredo bo prihod- nja seja poslanikov. Take Jonescu je bil dlje

v Londonu, nego je prvotno nameraval. On je imel od svoje vlade neomejena pooblastila, Da- nev pa ni imel dovoljnih instrukcij.

Jonescu v Bukareštu.

Bukarešt, 20. januarja. Take Jonescu se je včeraj vrnil v Bukarešt. V sredo predloži ministrskemu svetu rezultate svojega pogaja- nja z Danevom.

MINISTER TEODOROV.

Peterburg, 19. januarja. Bolgarski finančni minister Teodorov je odpotoval iz Peterburga.

Na račun delavcev.

Nekateri ameriški magnatje v jeklenem trustu, kakor Andrew Carnegie, Frick, Gary, Schwab in drugi, ki so potom trusta iztisnili to- liko bogastva, da se sedaj iz vsega sveta nor- čujejo in niti sami ne vedo, kako bi zapravili to premoženje, so sedaj prišli za novo idejo o ka- pitalističnih nebesih na zemlji. Ne zadovoljuje jih več sedanje nepopisno razkošje po velikih mestih. Tam je zanje preveč prahu, umazano- sti in kar je glavno — preveč revščine. Proč hočejo v kraj, kjer ne bodo nadlegovani, kamor ne sega duh bede in gorja, sami hočejo biti in nemoteno uživati svoj plen. Mogoče jih je celo strah živeti v bližini onih, katere so oropalj za toliko in toliko milijonov. Morda se v njih oglaš- celo slaba vest, iz katere se poraja strah, da bi se one številne žrtve, ki so padle pod bru- talno silo njihovega polilepa, nekega dne ne vzdramile, se zavedle svoje moči ter zahtevale nazaj, kar jim je bilo ukradeni? Morda?

Da pa se obvarujejo vseh teh možnih ne- prilik, hoče ta ohola gospoda daleč stran od paštnih tvornic jeklenega trusta, tja v solčno Kalifornijo hočejo. Blizu Los Angelesa namera- vajo kupiti 6000 akrov sveta za 18 milijonov do- larjev ter ondi ustanoviti svojo kolonijo — raj na zemlji. Število onih, ki se bodo naselili v ta raj, bo omejeno na 50 družin. Tu sem bo samo onemu dovoljen vstop, kogar bo ta nebeška družba spoznala za vrednega njene družbe in si- cer soglasno.

To ozemlje hočejo izpremeniti v krasen park, pred katerim se bo skrila slavna milijonar- ska kolonija v Tuxedo v New Jersey. Park bo imel svojo lastno policijo, svoje ognještvo, svoje združne prodajalne in vse svoje javne naprave. Obsegal bo dalje najrazkošnejše opremljene palače za svoje stanovalce, svoja zabavišča, igrišča, kopelji in okrepevališča; z eno besedo vse, kar si more poželeti najbolj raz- brzdanu človeško bitje . . .

Taka bodo torej ta kapitalistična nebesa, ki bodo milje in milje stran od kapitalističnih vic in peklov, ki obdajajo vsa podjetja jeklenega trusta in ki ustvarjajo vse nebeški sijaj. Brez teh peklov in vic bi bila nebesa nemogoča. Toda prej ali slej bo tudi v te pekle in vice posegal topel žarek spoznanja, zavesti in svobode. Na- stal bo orkan industrialne revolucije, stresel ne- besa, vice in peklo, jih porušil do tal ter na raz- valinah postavil novo stavbo človeške družbe, stavbo industrialne svobode. Proletarec.

Novice.

* Žene in občinsko delo. Mestno zastop- stvo v Velikem Varadinu na Ogrskem je po- kazalo veliko umevanja za sodelovanje ženstva pri občinskem delu. Poklicalo je namreč več žen v stanovansko komisijo in v odsek za aprovizacijo. Žene bodo imele v teh odsekih po- svetovalen glas, čeprav niso članice teh od- sekov.

* Kako delajo državni pravdniki. Naš bratski list v Brnu »Volksfreund«, ki je tudi trn v peti državnemu pravdniku, kakor »Zarja« ljubljanskemu, pripoveduje veselo, zanimivo dogodivščino iz delovanja državnega pravd- nika. Glasi se takole: Nekoč je živel mož, ki je v deželi moravski izvrševal posle najvišjega deželnega šefa. Pisal se je Herman pl. Löbl in dejali so mu ekscelencia. Vladal je še v precejš- nji zadovoljstvo ljudstva in skrbno je pazil, da ni nikjer zbujal nejevolje. Svoj prosti čas je po- svečal svojemu najljubšemu delu, čitanju nem- ško naprednega lista »Tagesbote aus Mähren und Schlesien«, ki je verno poročal, kdaj da se je podal deželni predsednik pl. Löbl na Dunaj in kdaj da se je vrnil v Brno, kateri stražmoj- ster da je bil imenovan za kancelista, kdo da se je udeležil pogreba in slične, zanimive novice. Deželni predsednik pl. Löbl je bil vajen, odkar je bil nastopil svoje mesto, da je njegov ljubi list ležal ob četrtna šest na njegovih pisalni mizi. Zgodilo se je pa, da je bila nekoč ura že pol šestih, a »Tagesbote« še ni dospel. Potekala je minuta za minuto. Ob tri četrtna šest ni mo- gel predsednik nič več brzdati svojega nemira in po telefonu je vprašal brnskega policijskega ravnatelja, če je »Tagesbote« konfisciran. Poli- cijski ravnatelj ni mogel dati nobenega poja- snila, zagotovil pa je, da bo takoj vprašal držav- nega pravdnika. Policijski ravnatelj je takoj iz- polnil svojo obljubo in državnemu pravdniku, ki ni prav razumel vprašanja, je odgovoril: »Še ne, pa bo takoj.« Državni pravdnik je mislil, da je pač prezrl, kar bi bilo vredno konfiskacije, in takoj se je uglasil v list in naporno iskal mesta, ki bi bila primerna kavčukovim paragrafom kazenskega zakonika. Tako je bil »Tagesbote« konfisciran in poln zadovoljstva, da je častno izpolnil svojo dolžnost, je poročal deželnemu šefu o dovršenem delu. Ali obraz državnega pravdnika se je čudno potegnil, ko mu je de- želni šef izrazil svoje začudenje in obžalovanje nad konfiskacijo, ki je ni želel vernemu vlad- nemu glasilu.

* Papeži, ki niso živeli. Iz Rima poročajo: Vatikanska komisija za zgodovinske študije je dognala, da štirje papeži iz 8., 9. in 11. stoletja sploh niso nikdar živeli, zato so jih črtali iz kro- nike papežev. Potemtakem je sedanji papež Pij 259. ne pa 263. papež. — Bog ve koliko ta- kih netočnosti je še v zgodovini papežev, če že

cerkvena komisija prizna, da štirje papeži niso nikdar živeli. Kjer je ena laž, jih je najbrže še več.

* **Sleparski baron.** Barona Ernesta Gudenusa iz Budimpešte je vzela noč. Na Avstrijskem in Ogrskem je napravil dolga več kakor za milijon kron. Na menicah, ki jih je izdajal gospod baron, je podpis njegove matere. Mati je pa pred sodiščem izpovedala, da ni nikdar podpisala nobene menice svojemu sinu. To so »pleničice«!

* **Smrt vsled zastrupljenja s plinom.** V Krivi vodi na Moravskem se je zastrupila družina godca Neugebauerja — pet oseb — s plinom. Peč je bila pokvarjena, čez noč je uhajal plin in tako se je zastrupila vsa družina.

* **Zavodi za počitek.** V Berlinu bodo zgradili zavod za odpočitek, zlasti še za odpočitek med opoldanskim odmorom. Vsak posetnik bo dobil posebno sobico. Sobica I. razreda bo veljala za eno uro 96 vinarjev, sobica drugega razreda pa 72 vinarjev. Sobice za odpočitek bo v zavodu 51. Sluga povede obiskovalca v sobo in vzame pred njegovimi očmi in desinficiranega zavoja sveže prevleke. Posetnik odda nato lahko svoje čevlje in svojo obleko osnažiti, v sobici pa v miru čita časopis, ali pa zaspi. Razen tega bodo v zavodu na razpolago kopalne sobe, pršne kopeli, brivnica, soba za točenje brezalkoholnih pijač, čitaonica in pisalna soba. Pristojbina za uporabo pisalne sobe bo znašala 24 vinarjev. V zavodu bo tudi igralna soba za otroke, kjer bodo starši, ki imajo v mestu opravke, puščali otroke proti majhni odškodnini. Otroci se bodo igrali pod nadzorstvom. Zavod bo odprt noč in dan.

* **Srednji Evroji proti nova bolezen.** Veliko in neljubo pozornost zbujata vest, da je nastopila pelagra na Angleškem. Ta strašna bolezen se je doslej pojavljala le v zgornji Italiji in v sosednem ozemlju južne Evrope. Pelagra je bolezen, ki se polasti človeka po zavživanju skvarjene koruze. Doslej je prevladovalo to mnenje in ravno tako tudi mnenje, da se ta bolezen širi le v vročih krajih. To zadnje mnenje je sicer že razpadlo pred nekaj leti, ko se je pelagra pojavila tudi v Zedinjenih državah, kjer je v teku zadnjih petih let pobrala v 35 državah na tisoče ljudi. V Zedinjenih državah je koruza zelo razširjeno živilo, zato so tukaj lahko dokazali njen postanek. Vse drugače pa je zdaj, ko se je pojavila pelagra tudi na Angleškem. Že pred leti je dr. Sambon, trdil, da prenaša pelagra na ljudi neka vrsta mušic. Pelagra je ena najstrašnejših bolezn. Možgani trpe toliko, da zblazni skoraj vsak človek, ki ima pelagra.

* **Učinek gladi na možgane.** Italijanskemu fiziologu Paladinu se je posrečilo z poizkusi pojasniti glavobol, ki je stalna posledica gladi. Eksperimenti so pokazali, da se pritisk na možgane poveča, ako telo ne sprejme vase dovolj hrane. Snovi, iz katerih so sestavljene možganske stanice se prav močno razlikujejo od snovi iz katerih je sestavljeno ostalo telo. Paladinovi poizkusi so dognali, da vsled stradanja izgube možgani precejšnjo količino etra, dočim vsebujejo več vode kot sicer. Ker je eter mnogo lažji od vode, postanejo možgani ob gladi težji. Italijanski znanstvenik bo s svojimi poizkusi nadaljeval.

* **Vražji alkohol.** Strahotna vest prihaja z Dunaja. V nedeljo dopoldne je bila poklicana rešilna družba v 10. okraj v stanovanje 50letnega delavca Brunnerja. Ko je prišel zdravnik v sobo, je našel v njej šest nezavestnih oseb in sicer Brunnerja in njegove tri nezakonske otroke, 14letno Ano, 11letno Marijo in 4 in polletnega Ivana, ter še dva Brunnerjeva prijatelja. Brunnerja, njegove tri otroke in enega od njegovih prijateljev so odpeljali v bolnišnico, drugega prijatelja pa na policijski komisariat, ker je bil še nekoliko pri zavesti in kjer so ga takoj zaslišali. Vseh šest oseb je zavžilo toliko alkohola, da so se težko zastrupili. Najstarejša Brunnerjeva hčerka Ana in Brunnerjev prijatelj Haumer sta kmalu nato umrla, ko so ju prepeljali v bolnišnico. Brunnerjev prijatelj Nespor, ki so ga odvedli na policijo, je tukaj izpovedal, da je prišel v soboto popoldne v Brunnerjevo stanovanje. Brunner in umrli Haumer sta bila že precej pijana, a vkljub temu sta popivala še dalje. Nato se jima je tudi on pridružil. Pili so pivo in rum. Brunner je pridno dajal tudi svojim otrokom pijačo. Tako so popivali pozno v noč. Nato je Nespor zaspal in se zbudil pozno ponoči, ker so postali Brunnerjevi otroci nemirni. Brunner se je tudi zbudil in je otroke s tem pomiril, da jih je nabil. Kaj se je zgodilo dalje, o tem Nespor ne ve ničesar, ker je zopet zaspal in se zbudil šele jutraj, ko so vdrli sosede v stanovanje. Policija je hotela v nedeljo popoldne zaslišati tudi Brunnerja, a je govoril še popolnoma zmeden. Brunner je vdovec in znan pijanec. S svojimi otroci je ravnal vedno zelo sirovo in je bil zaraditega že večkrat naznanjen policiji. Otroke je silil vedno, da so pili alkohol. Brunnerjeva sosedka, delavčeva žena Siravtka, je izpovedala, da je slišala v soboto iz Brunnerjevega stanovanja glasno petje in silen ropot. Po polnoči je postalo v stanovanju mirno. A že čez eno uro je slišala zopet glasen prepir, nato jok in ječanje. Ker je v nedeljo dopoldne zopet slišala jok in stok iz Brunnerjevega stanovanja, je poklicala še druge sosede in čevljarji mojster Kafka je nato odprl stanovanje in videl, da leži v sobi šest nezavestnih oseb. Brunner in njegovi otroci so ležali v posteljah, Haumer in Nespor na tleh.

* **Požar v Belgradu.** V noči od nedelje na ponedeljek je izbruhnil požar v tovarni za suktnjo. Vzlic silnemu ognju se je posrečilo, da so rešili iz blagajne vrednostne papirje in denar v znesku 1 milijona dinarjev. V tovarni so izdelovali, odkar je izbruhnila vojna na Balkanu, uniforme za srbske vojske. Srbsko časopisje meni, da so ogenj zanetili sovražniki Srbije.

Potrtega srca naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem tužno vest, da je naš do bri oče, stari oče, brat, tast in stric gospod

Ivan Florjančič

črevljarski mojster

danes ob 1. po noči po dolgi in mučni bolezni v 71 letu svoje dobe, previden s svetovrstjavi mirno v Gospodu zaspal. Pogreb nepozabnega rajnika se vrši v ponedeljek 20. januarja ob 4. popoldne iz hiše žalosti, Korunove ulice 4, na pokopališče k Sv. Križu. Sv. maše zadušnice se bodo darovale v farni cerkvi sv. Janeza Krstnika. Priporočamo ga v blag spomin.

Ljubljana, 14. januarja 1913.

Zalujoči ostali.

Posebna specialiteta likerija

Posebna specialiteta likerija

Žepni koledar

za delavce spleh in prometne uslužbence za navadno leto 1913.

Ta žepni koledar je obsežnejši od dosedanjih in je jako primeren za vsakdanjo rabo. Razpošiljati se začne najkasneje 15. novembra. — Vsebine: Koledar. — Dohodki in stroški. — Kolkovne lestvice. — Inozemske denarne vrednosti v kronski veljavi. — Množina razpredelnica. — Stare in nove mere. — Koliko plačam osebne dohodnine. — Koliko plačam vojne takse. — Poštni in brzojavni tarif. — Dr Viktor Adler. — Demon alkohol. — Dolžina železnic in brzojavnih naprav cele zemlje. — Priporočljive knjige založbe 'Zarje'. — Najvažnejše določbe v zavarovalnici proti nezgodam. — Novi mezni zakon za rudništvo. — Stavke v Avstriji leta 1911. — Dolžine raznih železnic na zemlji. — Tri Aškerceve pesmi: Poslednji akord, Svetnica, Karnevalska balada. — 'Zarje'. — Največja mesta na zemlji. — Obrtna sodišča v južnih avstrijskih deželah. — Obrtna nadzorništa v južnih avstrijskih deželah. — Pisatelj Ivan Cankar (slika). Pomen nekaterih parlamentarnih besed. — Napoleon Bonaparte (aforizmi ob stoletnici). — Beleške za vsak dan v letu. — Oglasi.

Cena posameznim izvodom 1 K, po pošti 10 vinarjev več. Z naročilom po pošti je najbolje poslati tudi denar, da se ne povečajo pri priporočilom poštni stroški. Dobil se bo pri upravi 'Zarje' v Ljubljani po zaupnikih.

Kavarna Unione v Trstu

ulica Caserma in Torre Bianca

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

Biljardi

Shajališče tržaških in vnanjih sodrugov.

Postrežba točna. — Napitnina je odpravljena.

Moderna veda in socializem

Napisal Enrico Ferri. Poslovenit M. J.č.

To knjigo toplo priporočamo. Cena 1-20 K. Dobi se v vseh knjigarnah in v založbi 'Zarje.'

Važno za vsakega delavca!

Izšlo je že vseh 5 zvezkov dela

Temeljna načela socialne demokracije

(Eufurtski program)

Napisal Karol Kautsky. — Poslovenit Anton Kristan (1-4) in F. P. (zvezek).

Cena vsem zvezkom K 1-70. — Posamezni zvezki imajo naslove: I. Kdo uničuje proizvodnjo v malem? Cena 30 vin. II. Proletariat. Cena vin. III. Kapitalistični razred. Cena 30 vin. IV. Država prihodnosti. Cena 40 vin. V. Razredni boj. Cena 40 vin. Dobi se v vseh knjigarnah kakor tudi v založbi 'Zarje'.

St. 190/V. u.

Razglas.

Podpisani mestni magistrat naznanja mladeničem, rojenim leta 1890, 1891, 1892 in 1894, ki stopijo letos v naborna, odnosno črnovojna leta:

1.) da so v smislu § 34. vojnih predpisov I. del, 1. zvezek

od 27. januarja do 3. februarja

imeniki onih mladeničev, ki pridejo letos k naboru v mestnem vojaškem uradu. Mestni dom, I. nadstropje in v uradnih urah vsakemu na ogled. Kdor opazi kako izpustitev ali napačen vpis, ali ima pomislek proti prošnjam za nabor v bivališču ali za vojne olajšave, naj to pismeno ali ustno naznani tukajšnjemu uradu;

2.) da so v smislu § 8. črnovojnih predpisov

od 27. januarja do 3. februarja

v omenjem uradu na ogled imeniki domačih in tujih, leta 1894. rojenih, od 1. januarja 1913 črnovojništvu podvrženih mladeničev. Pogreški naj se pismeno ali ustno naznanijo tukajšnjemu uradu.

Mestni magistrat ljubljanski, dne 9. januarja 1913.

Za veselice!

Velika izbira najcenejših raznih krink, kap, klobučkov in drugih pokrival, girland, koriandoli, serpentin in drugih reči. Vse te predmete dajem društvom v komisijsko prodajo, to je, kar se ne razpeča sprejemem po veselici nazaj. .:

Isto velja za vsa zunanja naročila. FR. IGLIČ, Ljubljana, Mestni trg št. 11-12.

Družinski koledar

s slikami za navadno leto 1913.

ki ga je izdala in založila

Splošna delavska zveza „Vzajemnost“ za Kranjsko v Ljubljani.

Vsebine:

Slike:

Libertaire: V zadnji uri (uvodna pesem). — Kalendarji. — Beleške. — Splošni kalendarji. — Poštni, brzojavne in telefonske določbe. — Kolkovne lestvice. — Določila za kolikovanje listin, spisov, računov, knjig itd. — Dohodninski davek (tabela). — Krone v markah in dolarjih ter obratno (tabela). — Vojaška taksa (tabela). — Letni obzor. — Slavko Filipič: Luči! (pesem). — Ivan Cankar; Sopek cvetic. — Milka: Ne sanjajte! (pesem). — C. F. Golar: Ljubica iz tovarne. — Petöfi-Josipov: Sanje (pesem). — Vox-J. Molek, Chicago: Pripravka. — Evica Rubič; Solnčna dežela (pesem). — Dr. Robert Danneberg: Delavčeva usoda. — R. Korngold-J. Molek, Chicago: Zadnja noč (slika iz ameriških delavskih bojov). — Bojna pesem svobode (zgodovinska črtica). — Ferd. Hanusch: Na potovanju. — Evgen V. Debs: Utrinki. — Ivan Cankar: Od vrhnic do Borovnice. — P. F.; V naravo! — Jamski tajnik H. And. Perko: Svetovnoznana Postojnska jama. Etbin Kristan: Na planini! (pesem). — (gn. A. Stebi: Critica o krakoplovstvu. — Moderna reklama poučen sestavek za čitatelje listov). — D. M.: Spomini. (Odlomki iz predavanja sodr. M. Cobala v ljubljanski 'Vzajemnosti' dne 16. oktobra 1912). — Melhior Cobal: Pogled v preteklost rudarske organizacije na Slovenskem. — Jakob Skerbec: Strokovna organizacija pekovskih pomočnikov na Slovenskem. — Frank Petrič, Chicago: Nekaj splošne zgodovine socialističnega gibanja v Ameriki. — Alojzija Stebi: Ali si socialistinja? — Strokovna organizacija in socializem. — Dr. Anton Dermota: O obrtnih sodiščih. — Za časopisje (poučen sestavek). — Oglasi in beleške.

12 koledarskih in več drugih vinjet. Dr. vitez Hochenburger. — Nikolaj Njegus Vavrak. — Grof Karel Starýkh. — Poslanec Franc Silberer. — Dr. Viktor Adler. — Ljubljanske nunc Uršulinke gredo na volišče. — Orožništvo razganja z nasajenimi bajoneti radovedneže pred ljubljanskim ženskim voliščem. — Sprevod tržaških in ljubljanskih sodrugov na Dunajski cesti (cela stran). — Pozdravni govor pred 'Narodnim domom'. — Valentin Pittoni. — Giovanni Oliva. — Ivan Stravs, župan mesta Idrije. — Opozicijski ogrski poslanci gredo skupno pod vodstvom grofa Apponyja v parlament. — Vojaštvo straži ogrski parlament. — Ogrski opozicijski poslanec Kovacs. — Diktator Hrvaške, Slavko pl. Cuvaj. — Avgust Bebel. — Italijansko taborišče v oazi. — Italijanska straža opazuje gibanje v nasprotjem taboru. — Umrjeni ruski ministri predsednik Stolipin. — Evgen V. Debs, soc. preds. kandidat v Združenih državah. — Emil Seidel, soc. podpreds. kand. v Združenih državah. — Voljaštvo na trgu pred parlamentom v Teheranu. — Ljubico iz tovarne (2 sliki). — 'Da več: Ti si naš kandidat'. — Platinke kočje 'Prijatelj prirode' (5 sliki). — Slike iz postojnske jame (8 sliki). — Razine vrste zrakoplovov in letalnih strojev (5 sliki). — E. Rusjan. — France Zelczenikar. — Anton Grablovič. — 'Delavsko izobraževalno društvo' v Ljubljani l. 1881. — Rok Drolent. — Praznovanje l. majnika v Zagorju l. 1903. — Etbin Kristan (cela stran). — Josip Kopač. — Ignjat Mihvec. — Tamburaški zbor 'Vzajemnost', v Mostah. — Melhior Cobal. — Andrej Canžek. — Skupina slov. vodilnih sodrugov v Chicagu. Slov. soc. klub št. 27 v Clevelandu. — Slov. soc. pevski zbor v Milwaukee. — Delavske hiše v Ljubljani.

'Družinski koledar' obsega nad 13 tiskovnih pol v veliki osmerki (nad 210 strani) in je trdo vezan v krasne izvirne platnice. Koledar je izredno pripraven tudi za pisarne, ker obsega najpopolnejše določbe splošne vrednosti.

Cena: 1 izvod 1-20 K, po pošti 10 vin. več; 50-100 izvodov za organizacije po 1 K, nad 100 izvodov po 95 vin. Na naročila brez denarja se ne ozira. Pošilja se tudi po povzetju. V kolportažo (proti poznejšemu obračunu) se pošilja le organizacijam na pismeno naročilo, opremljeno z društvenim pečatom in podpisom predsednika in blagajnika. Od kolportáže preostalih koledarjev se ne vzame nazaj.

Naslov za naročbe:

Zveza „Vzajemnost“ v Ljubljani.

Ameriški sodrugi, za katere je prirejena posebna izdaja, dobe 'Družinski koledar' pri Jugoslovanski socialni tiskovni družbi* v Chicagu. — Cena enemu izvodu 30 centov.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba 'Zarje'.

Tiska 'Učiteljska tiskarna' v Ljubljani.